

Menstruační chudoba

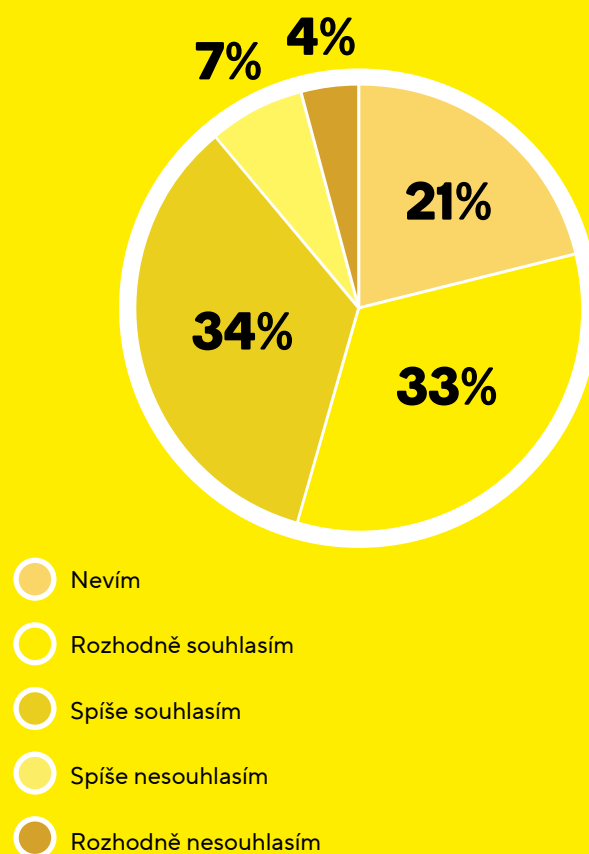
Jaký je aktuální stav?

Podle Člověka v tísni (2024) [ohrožuje](#) menstruační chudoba v České republice **38 000 dívek ve věku 12 až 18 let**. Některé dívky jsou proto nuceny sahát po provizorních řešeních, která mohou být zdravotně riziková, nekomfortní a často i nespolehlivá, což pro ně představuje značný stres. Nedostatek finančních prostředků na menstruační pomůcky pak u mnohých z nich prokazatelně vede k vynechávání školní docházky.

[Výzkum](#) psycholožky Manuely Haug z roku 2024 (pro Metro.cz) ukazuje, že téměř **40 % mladých žen** vnímá nákup menstruačních pomůcek jako **finanční zátěž**. Další 40 % dívek si z finančních důvodů pořizuje méně kvalitní menstruační potřeby a 25 % je z úsporných důvodů používá déle, než je doporučeno.

Podle průzkumu společnosti NMS Market Research **přes 67 % veřejnosti podporuje poskytování menstruačních pomůcek zdarma** ve školách; **96 % požaduje snížení DPH** na tyto pomůcky (aktuálně 21 %, druhá nejvyšší sazba v EU).

Zřizovatelé škol v celé ČR by měli ve školách poskytovat hygienické menstruační potřeby zdarma.

Zdroj: NMS Market Research
Online průzkum, N=1001, prosinec 2024

Úprava hygienické vyhlášky

Ministerstvo zdravotnictví připravilo **úpravu hygienické vyhlášky** č. 160/2024 Sb., která by zařadila **menstruační pomůcky jako standardní položku** vedle toaletního papíru či mýdla ve školách. Debata o úpravě vyhlášky probíhá již od ledna 2025, ministerstvo zdravotnictví ale tehdy čekalo na iniciativu ze strany ministerstva školství. K přípravě změny nakonec resort zdravotnictví přistoupil až v červnu letošního roku, kdy ministra Vlastimila Válka (TOP 09) k tomuto kroku přesvědčily neziskové organizace ve spolupráci se zástupci studentů (velmi aktivní je například organizace [Sola pomáhá](#)).

MŠMT již v lednu **vyjadřovalo podporu** zajištění **menstruačních potřeb ve školách**. Současně však upozornilo na **nutnost vést jednání se zřizovateli škol**. Na jaře MŠMT zřizovatele vyzvalo, aby menstruační pomůcky pro dívky poskytovali z vlastní iniciativy. Podle vyjádření ministerstva **představuje hlavní problém finanční otázka**, kvůli které se návrh vyhlášky setkává s odporem části zřizovatelů. Přesto ministr Mikuláš Bek (STAN) organizacím přislíbil spolupráci a podporu úpravy hygienické vyhlášky v meziresortním řízení.

„MŠMT si je problému menstruační hygieny ve školách vědomo. Jsme připraveni o této otázce jednat – ale odpovědně. Zvažujeme dopad, který by plošné zavedení této povinnosti mělo na školy a jejich zřizovatele,“ uvedla v červnu mluvčí ministerstva Veronika Lucká Loosová.

Dlouhodoběji aktivní je v řešení této problematiky poslankyně a místopředsdkyně STAN Michaela Šebelová – dosavadní nezavedení vyhlášky zdůvodňovala zejména **finanční stránkou věci, která by více zatížila obce, města a kraje, které školy zřizují**. Problematiku

financování komentovala **ve spojitosti se školskou novelou, která teprve nedávno prošla Sněmovnou** a která **na zřizovatele nově přináší financování nepedagogických pracovníků a některých školních pomůcek**.

„Proto v tuto chvíli ministerstvo volí formu doporučení, do budoucnosti bychom ale chtěli, aby tato povinnost byla pro školy závazná. Ještě to nevzdávám, budu s panem ministrem jednat o tom, zda by nebyla cesta tu vyhlášku přece jenom vydat,“ dodala k tématu Michaela Šebelová.

Lokální iniciativy

I bez legislativní úpravy vyhlášky v Česku postupně **přibývá škol, které nabízejí dívkám menstruační pomůcky zdarma**. Tyto školy se aktivně snaží reagovat na problém menstruační chudoby. Například magistráty v Ostravě a Liberci se dlouho před lednem 2025 rozhodly hradit menstruační potřeby pro dívky přímo ze svých rozpočtů.

Průkopníkem zajištění vložek pro dívky se stala ZŠ Horymírova v Ostravě. Podle její ředitelky mají dívky ze sociálně slabých rodin díky této změně **prokazatelně mnohem menší absence**.

Projekt v Ostravě rozjel Zbyněk Pražák (náměstek ostravského primátora). V první fázi se z 54 městských škol zapojilo 37 a vložky byly pro dívky k dispozici u zaměstnanců a zaměstnankyň škol. V další fázi projektu se menstruační potřeby přesunuly do zásobníků přímo na WC, kde jsou nyní k dispozici skutečně všem a bez nutnosti si o ně žádat. **Náklady v roce 2024 představovaly pouhých 500 000 Kč.**

Zkušenosti z ostravských i jiných škol, kde tyto projekty probíhají už několik let, ukazují, že **roční náklady na jednu dívku se pohybují okolo 200 Kč**. Výdaje spojené se zajištěním menstruačních pomůcek jsou tedy pro větší i menší obce zanedbatelné.

MŠMT již dříve [odhadlo](#), že by se celkové roční náklady na zajištění bezplatných menstruačních potřeb pohybovaly kolem 120 milionů korun.

Dosavadní snahy o řešení menstruační chudoby v ČR

Menstruační potřeby v současné době spadají do 21procentní sazby daně. [Některé poslankyně již v září roku 2023 aktivně vyzývaly vládu \(a zejména ministra financí Zbyňka Stanjuru\) ke snížení DPH na tyto položky](#). Za zařazení ženských hygienických potřeb do nižší sazby daně bojovaly poslankyně z různých politických stran - například Barbora Urbanová (STAN), Michaela Šebelová (STAN) či Marie Jílková (KDU-ČSL). Argumentovaly tím, že menstruační potřeby jsou pro polovinu populace nezbytné. **Snažily se o jejich přesunutí do snížené sazby DPH ve výši 12 % spolu třeba s léky nebo zdravotnickými pomůckami**. Zásadní pozměňovací návrh přinesly i poslankyně ANO Ivana Mádlová a Alena Schillerová.

Menstruační pomůcky ve snížené sazbě daně už mají například na Slovensku, v Německu, Francii a dalších zemích EU. V Irsku je daň na tyto prostředky nulová. Snahy o snížení daňové sazby v ČR však dopadly zatím neúspěšně.

S návrhem na snížení DPH u menstruačních pomůcek přišla už v roce 2020 tehdejší ministryně financí Alena Schillerová (ANO). Ministerstvo financí tehdy změnilo postoj poté, co tuto úpravu několik měsíců předtím odmítalo. Namísto daňové úpravy se nakonec ministryně rozhodla pro nákup milionů vložek, z nichž část byla určena k bezplatnému rozdělení potřebným ženám.

I o zavedení menstruačních pomůcek do škol se na půdě Poslanecké sněmovny zasazuje skupina poslankyň napříč politickými stranami. 14. ledna 2025 například [svolaly kulatý stůl na téma "Jak zajistit menstruační potřeby na školách a proč je to potřeba"](#). Iniciátorkami kulatého stolu byly Klára Kocmanová (Piráti), Michaela Šebelová (STAN), Taťána Malá (ANO), Martina Ochodnická (TOP 09) a Marie Jílková (KDU-ČSL). Od ledna se také začal řešit návrh změny zmíněné hygienické vyhlášky.